

रप्रतिमं चोरं वाहनोर्नितरङ्गितम्' भा० भी० ८८७० ।
पुष्करा० देशे इति डीप् तरङ्गिन् तरङ्गयुक्तदेशे लि० ।
नद्यां स्त्री डीप् ।

तरङ्गिणी स्त्री तरङ्ग+पुष्करा० नदी रूपदेशे इति डीप् ।
नद्याम् अमरः । 'तरङ्गिणीवेणिरिवायता भुवः'
माधः । 'गजवाजिननुव्याणां शोणितानां तरङ्गिणी'
भा० भी० ६४ अ० ।

तरङ्गित लि० तरङ्गः संजातोऽस्य तार० इतच् । १जातरङ्गे
२चञ्चले च । तरङ्गशब्दे उदा० इत्यम् ।

तरण पु० तृ-करणे कर्मणि भावे वा ल्युट् । १श्रुवे (भेदा)
२स्वर्गे । १श्रुवने ४देशान्तरगमने १पारगमने च
न० शब्दार्थचि० 'भवति भयार्णवतरणे नौका'
मोहसुहरः । 'सुप्रनदीतरणाववर्षणामेध्यदर्शनप्रयागेषु
तु सङ्गत्कालद्रव्यैकार्थत्वात्' कात्या० श्रौ० १।७।१

तरणि पु० तृ-अनि । १स्रये, २भेलके, ३कर्त्तव्ये, च अमरः
४किरणे हेमच० इत्याच् च । ७नौकायां, ८हतकुमा
र्याम् स्त्री मेदि० । वा डीप् नौकायां एतारके १०शीघ्र-
गन्तरि लि० । 'येवा धूर्तं तरणीन् यो वहन्ति' ऋ०
७।६।८ । 'तरणींस्तारकान् शीघ्रगन्तून् वा' भा०
११शतब्रुतीर्थं वर्त्तमाने 'प्रवृत्त तरणिनांश' ऋ०
१।४।१ शतब्रुतीर्थं वर्त्तते इति तरणिः' भा०
'सोऽयं व्याकरणाखर्वेतरणिः' वोपदेवः ।

तरणिपीत पु० तरणेः पीत इव । काष्ठाम्बुवाहिन्यां जटा० ।
तरणिरत्न न० तरणिप्रियं रत्नम् । सूर्यप्रिये १माणिक्ये राज-
नि० तरणिमणिप्रभृतयोऽप्यत्र पश्यत्यशब्दे २७।३१४० इत्यम् ।
तरणी स्त्री तरत्यनया तृ-करणे ल्युट् डीप् । १नौकायां
शब्दरत्ना० २पद्मचारिणीकतायां शब्दच० । ३घृतकुमार्यां
राजनि० ।

तरण्ड पु० न० । तृ-व्यङ्गच् । १वडिगीस्रत्वबन्धनकाष्ठे, (क्षिप),
२श्रुवे पु० । १नौकायां स्त्री मेदि० स्त्रीत्वपक्षे गो०
डीप् । ४कुम्भस्तम्बीरम्भादिकतश्रुवे शब्दरत्ना० ५देशभेदे
पु० शब्दर० ।

तरण्डक न० तरण्ड+संज्ञायां कन् । तीर्थभेदे 'ततो गच्छेत्
राजन्द्र ! द्वारपालं तरण्डकम् । तच्च तीर्थं सरस्वत्यां
यक्षेन्द्रस्य महात्मनः' भा० य० ८३ अ० । २वडिगस्रत्व-
मध्यवडलधुकाष्ठभेदे (फाता) न० । 'संसारसागरावर्त्त-
पतञ्जन्तुतण्डकम्' काशीख० ३३ अ० । ३नौकायां स्त्री
गोरा० डीप् शब्दरत्ना० ।

तरण्डपादा स्त्री तरण्ड एव पाद इव तरणहेतुत्वात्
यस्याः । नौकाभेदे शब्दरत्ना० ।

तरण्य तरण गतौ कण्डू० यक् भ्वा० प० सक० सेट् । तर-
ण्यति अतरणीत् अतरण्यीत् ।

तरत्सम लि० तरत्समेत्यादि ऋचः सन्त्यत्र अच् । पावमान-
स्रक्ताहर्गते स्रक्ताभेदे तरत्समन्दीयशब्दे इत्यम् । 'युञ्ज-
वत्योऽथ कुष्माण्डः पावमान्यस्तरत्समाः' हेमाद्रि-
आज्ञकस्यष्टतवाक्यम् ।

तरत्समन्दीय न० पावमानस्रक्ताहर्गते स्रक्ताभेदे । 'जपं
स्तरत्समन्दीयं पूजते मानवस्त्वहम्' मनुः । 'तरत्सम-
न्दीदीवतीत्येताः चतस्र ऋचोजपन्' कुङ्कु० । ताश्च ऋचः
ऋ० ६।५।८। प्रभृतयश्चतस्रः ।

तरतम लि० तरेति तमेति प्रत्ययार्थे बोध्यनयाऽस्त्वत्र अच् ।
नूनाधिकभावेन वर्त्तमाने तरतमौ हि प्रत्ययौ न्यूना-
धिकभावबोधकाविति तदर्थकत्वादस्य तथात्वम् । 'तरत-
मयोगयुक्ताश्च भावानतिरूपावतिस्त्रिधानान्युप्यावति-
शीतानित्येवमादीन् विवर्जयेत्' सुशु० । तस्य भावः
षष् । तारतम्य न्यूनाधिकभावे न० 'तारतम्येन वर्त्त-
मानः' शा० भा० ।

तरद स्त्री तृ-करणे अदि । १श्रुवे भेलके । कर्त्तरि अदि ।
२कारणवृत्तये च मेदि० ।

तरदी स्त्री तरेण तरणेन दीयते खण्ड्यते दो-खण्डने
चजर्थेक गौरा० डीप् । कण्टकयुक्तवृक्षभेदे । राजनि० ।
'तरदी मधुरातिक्ता गुभी बल्या कफापहा' राजनि० ।
टाप् तरदाप्यत्र तरटीति पाठान्तरम् ।

तरहटी स्त्री पक्काभेदे 'हृतेन मर्दितां द्रुमा फेनिक्या मेल-
येत्ततः । विधाय वटिकास्तस्या हृते सन्दाग्निना पचेत् ।
प्रलिप्ताः खण्डपाकेन कर्पूरेण विमिश्रयेत् । तत एताः
समरिचास्तरहथ्यस्तु ताः स्रुताः । बल्या पुष्टीकरी
हृद्या हृष्या पित्तानिलापहा । सुस्निग्धा कफदाऽत्यर्थं
किञ्चित् सन्धानकहिता' शब्दार्थचि० वाक्यम् ।

तरन्त पु० तृ-भच् । १सस्रे, २श्रुवे, ३भक्तौ, ४राजसे च
५नौकायां स्त्री गोरा० डीप् । उणादिको० ।

तरन्तुक न० कुरुक्षेत्रस्थानभेदे । 'तरन्तुकारन्तुकयोर्वदन्तर'
रामचूदानां च मचक्रुकस्य च । एतत् कुरुक्षेत्रसमन्तपञ्चकं
पितामहस्योत्तरवेदिरुच्यते' भा० व० ८३४ अ० ।

तरपण्य न० तरस्य नद्यादिपारयानस्य पण्यं शुल्कम् ।
नद्यादेः पारयानार्थे देये शुल्के आतरे (भाङ्गा) अमरः ।